02/07/2021

Casa de la Suceava a Sfântului Ioan cel Nou

O vizită la Suceava e incompletă dacă itinerarul nu include și un popas la Mănăstirea „Sfântul Ioan cel Nou”, pentru a vedea Biserica „Sfântul Gheorghe”, fost scaun mitropolitan al Moldovei și loc în care se păstrează moaștele unuia dintre cei mai iubiți sfinți ai Ortodoxiei românești. Pictată atât la interior, cât și la exterior, cu elemente arhitecturale surprinzătoare și fascinante, aceasta este înscrisă pe Lista Reprezentativă a UNESCO, alături de alte monumente de prim rang din patrimoniul construit al lumii.

Să simți locul, să te lași învăluit de pacea lui, ca să înțelegi rostul lumii. Aceasta pare să fie deviza nescrisă, pe care începi să o pătrunzi cu mintea și să o înțelegi cu sufletul, odată intrat în curtea primitoare a mănăstirii sucevene. De parcă brațele Sfântului Ioan cel Nou, dinăuntru, s-ar fi prelungit în chip minunat și afară, gata să cuprindă într-o tainică și ocrotitoare îmbră-țișare și firea toată, și oamenii ce se perindă neîntrerupt. E amiază și liniștea acestui timp al zilei amplifică și mai mult tihna și calmul dimprejur. Pacea e un atribut statornic pretutindeni – și în

preajma clisiarniței miniaturale, păzită de trei clopote bătrâne, și pe sub streașina bisericii, unde sfinți cuminți se întrezăresc pe pereți, ca printr-un abur al timpului, și pe lângă zidul de piatră ce înconjoară perimetrul mănăstirii, conturând, în mijlocul orașului, harta celui mai nimerit loc de primenire a sufletului.

Pâlcuri de oameni intră, apoi ies din biserică, în răstimpuri, tăcuți, senini, eliberați de orice apăsare. Periplul lor nu încetează niciodată – un șir de furnici nevorbitoare. Se simt prieteni ai Sfântului Ioan, iar el a devenit, de veacuri, unul de-al lor: îi ascultă, le înțelege necazurile, îi ajută. Prieteni ai sfântului sunt și porumbeii, aciuați peste tot, culcușiți prin ocnițele de pe zidurile mănăstirii sau plimbându-se, nestin-gheriți de prezența omenească, pe aleile curții, prin iarba crudă a primăverii, însoțind călugării până la ușa bisericii, ca o gingașă solie a cerului. Oriîncotro te întorci, starea de pace te mângâie aievea, ca un strai diafan. Liniștea plutește imponderabil și nevăzut, ca și sentimentul că timpul aici, sub acoperișul mănăstirii, nu a curs, ci s-a așezat, asemeni unui cronicar, ca să ne povestească tuturor cum a fost odată.

Sediu mitropolitan și casă a Sfântului Ioan

În 2022 se vor împlini 500 de ani de la construirea Bisericii „Sfântul Gheorghe” din Suceava, cunoscută ca al doilea sediu al Mitropoliei Moldovei, dar mai ales ca păstrătoare de spiritualitate și de duh ortodox, prin prezența aici, din anul 1589, a moaștelor Sfântului Ioan cel Nou. O zidire monumentală, a cărei frumusețe a fost sporită de picturile murale de la exterior și interior, în parte păstrate până în zilele noastre, care continuă să fascineze prin expresivitate, prin rafinamentul execuției, dar și prin forța de sugestie.
Ctitorită de Bogdan al III-lea cel Orb, fiul voievodului Ștefan cel Mare și Sfânt, care a început construcția la 1514 și a ridicat-o până la ferestre, și de fiul acestuia, Ștefăniță, care avea să o finalizeze la 1522, biserica este una dintre cele reprezentative ale epocii, fiind asemănătoare, ca formă și stil, lăcaşului Mănăstirii Neamț, construită de Ștefan cel Mare. „Construirea acestei noi Catedrale Mitropolitane venea și dintr-o necesitate de ordin demografic. Populația Sucevei crescuse. Ridicarea acestei biserici de către Bogdan al III-lea a fost ca un fel de execuție testamentară, împlinind ceea ce Ștefan cel Mare dorise. Pentru că între domnia lui Ștefan cel Mare și cea a lui Petru Rareș, aceasta este singura biserică voievodală”, explică părintele profesor Vasile Demciuc, consilier eparhial în cadrul Sectorului monumente, patrimoniu și arhitectură bisericească al Arhiepiscopiei Sucevei și Rădăuților, poate cel mai bun cunoscător al istoriei locului, dar și al istoriei patrimoniului bisericesc construit din toată Bucovina.
Biserica poartă hramul Sfântului Mare Mucenic Gheorghe, purtătorul de biruință,

așadar a fost așezată sub patronajul unui sfânt foarte popular în Moldova epocii, dacă ne gândim și la reprezentarea sa pe steagul de luptă al lui Ștefan cel Mare. Odată construită și rânduită drept reședință a mitropoliților Moldovei, aici au fost mutate, în 1589, din Biserica Mirăuți, de către voievodul Petru Șchiopul, și moaștele Sfântului Ioan cel Nou. Povestea sosirii moaștelor sfântului la Suceava a început „la doi ani” de la urcarea pe tronul Moldovei a lui Alexandru cel Bun (unele surse indică anul 1402, altele 1415). „Cu mare cheltuială”, după cum menționa cronicarul Nicolae Costin, moaștele Sfântului Ioan cel Nou au fost aduse de domnul moldovean de la Cetatea Albă pentru a întări statutul Mitropoliei Moldovei, cu sediul la Suceava. Moaștele au fost așezate mai întâi în Biserica Mirăuților, considerată prima Catedrala Mitropolitană a Moldovei, de unde au fost apoi mutate definitiv în Biserica „Sfântul Gheorghe”, unde se află și astăzi. „În curând se fac 620 de ani de când Iosif I a fost recunoscut de Patriarhia Ecumenică de la Constantinopol ca prim Mitropolit ortodox al Țării Moldovei. De aceea, Alexandru cel Bun a hotărât, împreună cu mitropolitul, ca recunoașterea acestei instituții să fie marcată prin aducerea moaștelor Sfântului Ioan cel Nou, care a devenit un protector al Moldovei, al domniei, ca instituție laică, și al Bisericii, ca instituție ecleziastică”, consideră părintele profesor Vasile Demciuc.

Încă din epocă, Mucenicul Ioan a devenit un adevărat „sfânt național” al Moldovei, fiind iubit și căutat de creștini. Cea mai vizibilă dovadă a iubirii de care se bucură este pelerinajul neîncetat, început în epoca aducerii moaștelor sale la Suceava și continuat peste timp. Născut în orașul Trapezunt, în jurul anului 1300, Sfântul Ioan a fost negustor de mărfuri. Plecat cu corabia din orașul natal spre Cetatea Albă (de la gurile Nistrului), acesta a suferit moarte martirică, fiindcă a refuzat să se lepede de dreapta credință. Moaștele sale au fost aduse de Alexandru cel Bun, la începutul veacului al 15-lea, de la Cetatea Albă, și au stat la Suceava până în zilele noastre. Doar în două rânduri sfântul a părăsit locul ce i-a devenit casă pentru vecie: în 1686, când regele polonez Ioan Sobieschi, în urma unei invazii în Moldova, le-a dus în Polonia, unde au stat vreme de 97 de ani (până în 13 septembrie 1783) și în perioada Primului Război Mondial (1914-1918), când, pentru a fi ferite de urgia luptelor, au fost mutate la Viena.

Un valoros patrimoniu arhitectural și pictural

Fac, alături de părintele Vasile Demciuc, un tur în jurul bisericii, pentru a descoperi fragmentele de pictură încă păstrate, în ciuda atâtor veacuri câte s-au așezat pe zidurile sale. Pridvorașul adăugit de Veniamin Costachi în 1837, precum și acoperișul de țiglă vopsită, în culori atât de vii, dau impunătoarei biserici un aer cald, duios, de căsuță de turtă dulce. Dacă se nimerește și vreun părinte cu barbă

și plete albe în prag, n-ai nici un motiv să nu crezi că te afli într-o împărăție din basmele copilăriei. „Atât pictura interioară, cât și cea exterioară datează din timpul domniei lui Petru Rareș. Din păcate, pe latura de nord, la exterior, din cauza condițiilor meteorologice, pictura a avut mult de suferit. Se păstrează încă bine pe latura de sud. Aici nu au existat ziduri exterioare înalte, cum regăsim la Voroneț, la Sucevița sau la Moldovița, și de aceea pictura exterioară nu a fost atât de bine protejată”, îmi arată părintele.

Din fresca exterioară, astăzi se disting doar unele fragmente – în partea de sud, Acatistul Maicii Domnului, Parabola Fiului risipitor (patru scene), Arborele lui Iesei, iar pe fațada de apus, o maiestuoasă scenă a Judecății de Apoi. „Feres-trele au fost modificate în timp. Inițial au fost dreptunghiulare, acum, vedeți, au formă gotică. În zona în care este reprezentată Judecata de Apoi nici nu existau ferestre la început; peretele era întreg. Aici au intersectat și au distrus foarte mult din fresca exterioară”, explică părintele Demciuc.

Acest tur îmi dă ocazia să descopăr lucruri interesante despre întreg ansamblul mănăstiresc. Aflu astfel că Mitropolitul Iacob Putneanul (1719-1778) a construit corpurile de chilii, ulterior restaurate și modernizate, clisiarnița miniaturală e opera Mitropolitului Anastasie Crimca (1550-1629), iar turnul-clopotniță a fost ridicat de domnitorul Petru Șchiopul (parterul și etajul I) și prezintă adăugiri făcute de arhitectul austriac Karl Radolf Romstorfer, cel care a restaurat ansamblul mănăstiresc la sfârșitul secolului al 19-lea – începutul secolului 20. De asemenea, tot parte a ansamblului este și clădirea stăreției, construită între anii 1894 şi 1896, de Juvenale Ștefanelli, fost stareț al mănăstirii. Tot el a ridicat și gardul de piatră ce separa incinta de cimitirul mănăstirii, vizibil și acum. Câteva dintre pietrele funerare din cimitir au fost încastrate în zidul de incintă.

Interiorul

Pacea aceea pe care o am simțit-o afară, respirând din fiecare piatră, din coroanele teilor seculari ce păzesc clisiarnița, din ograda prin care s-au perindat atâtea veacuri și atâtea suflete, e și mai densă în interior. Șirul prietenilor care trec să-și vadă sfântul nu se sfârșește niciodată. Unul câte unul pătrund prin portalul scund și-și pleacă genunchiul în fața raclei. Tăcerea e încăpătoare, în ea se adună toate dialogurile lor tainice. Vorbele sunt de prisos în acest spațiu, în care spiritul e ca un călător ieșit din timp.
În lumina ce pătrunde cu economie prin ferestre, pictura murală își amplifică frumusețea. Nici un centimetru n-a fost lăsat la voia întâmplării, așa că simți nevoia să-ți rotești privirile iar și iar, când pe zidurile laterale, când deasupra, spre cupolele grațioase, căutând, admirând, mirându-te. „Ca în orice biserică de secol

16, care are pictură murală interioară, în pridvor și în pronaos se regăsește reprezentat sinaxarul (calendarul). Intrarea din pridvor în pronaos se face prin acest portal în stil gotic. Atrag, de asemenea, atenția, scenele celor șapte Sinoade Ecumenice, cea a Mitropolitului Teoctist al II-lea, cel care a sfințit biserica și care l-a uns pe unul dintre ctitori, Ștefăniță-Vodă, ca domn al Moldovei, scena Răstignirii Mântuitorului și cea a Pogorârii Sfântului Duh, chipul lui Ștefan Vodă cel Bătrân, dar și minunata reprezentare a Sfinților Gheorghe și Dimitrie, încinși cu ștergare moldovenești, dovadă că zugravul acestei scene a fost om de-al locului”, tălmăcește părintele profesor Vasile Demciuc.

Catapeteasma, de secol 18, îmbogățește, prin frumusețea icoanelor și a decorului, interiorul, constituind un alt important element de patrimoniu. Se adaugă, bineînțeles, zestrei de la interior mai ales baldachinul sub care se află racla cu moaștele Sfântului Ioan, realizat în anul 1910. „Racla este cea mai veche piesă de orfevrărie din țară, de secol 15, probabil lucrată de un meșter genovez sau venețian, din argint, prin ciocănire. În 12 plăcuțe lipite între ele este reprezentată mucenicia Sfântului Ioan cel Nou de la Suceava”, subliniază părintele.

Monument UNESCO din 1993

Biserica Mănăstirii „Sfântul Ioan cel Nou” de la Suceava a fost introdusă în Lista Reprezentativă a UNESCO din anul 1993, numărându-se printre primele monumente românești care s-au bucurat de acest statut după 1990. „Este o recunoaștere internațională a valorii pe care o are această biserică, despre care putem spune că, prin programul iconografic și prin valoarea spirituală pe care o are, este un monument care ne-a înveșnicit în valorile culturale ale lumii. Este o carte de vizită și, totodată, o carte de identitate a ceea ce înseamnă mărturisirea și biruința dreptei credințe în timp și prin timp. Această mănăstire ne întărește și ne justifică unitatea și continuitatea în acest spațiu”, consideră părintele profesor Vasile Demciuc.

Statutul de monument UNESCO nu este, însă, doar un titlu de noblețe. Ci presupune perpetua integrare a monumentului în viața comunității, dar și un continuu efort de conservare. Ultima restaurare a picturii exterioare a fost făcută în anul 1982, iar a celei interioare, spre sfârșitul anilor 2000. De aceea, cu binecuvântarea Înalt-prea-sfințitului Părinte Calinic, Arhiepiscopul Sucevei și Rădăuților, mănăstirea a început pregătirea documentației pentru proiectul de restaurare a întregului ansamblu, astăzi și sediu arhiepiscopal. Potrivit părintelui stareț Serafim Grigoraș, proiectul va fi unul de anvergură și va urmări reabilitarea clădirilor și a bisericii, refacerea acoperișului clisiarniței Crimca, precum și amenajarea peisagistică a întregului spațiu. „Înaltpreasfințitul Părinte Calinic a spus

că avem datoria morală ca ansamblul Mănăstirii «Sfântul Ioan cel Nou» să arate cum arată și celelalte monumente UNESCO. De aceea, îi mulțumesc că mi-a încredințat această ascultare, că a avut încredere în mine, dar, în același timp, îmi doresc și mă rog Sfântului Ioan ca oamenii care vor veni aici, după ce mănăstirea va fi restaurată, să se odihnească în primul rând sufletește și apoi vizual. Suntem în faza depunerii documentelor pentru proiectul de restaurare și nădăjduim ca în

aș. Tot în muzeu cu

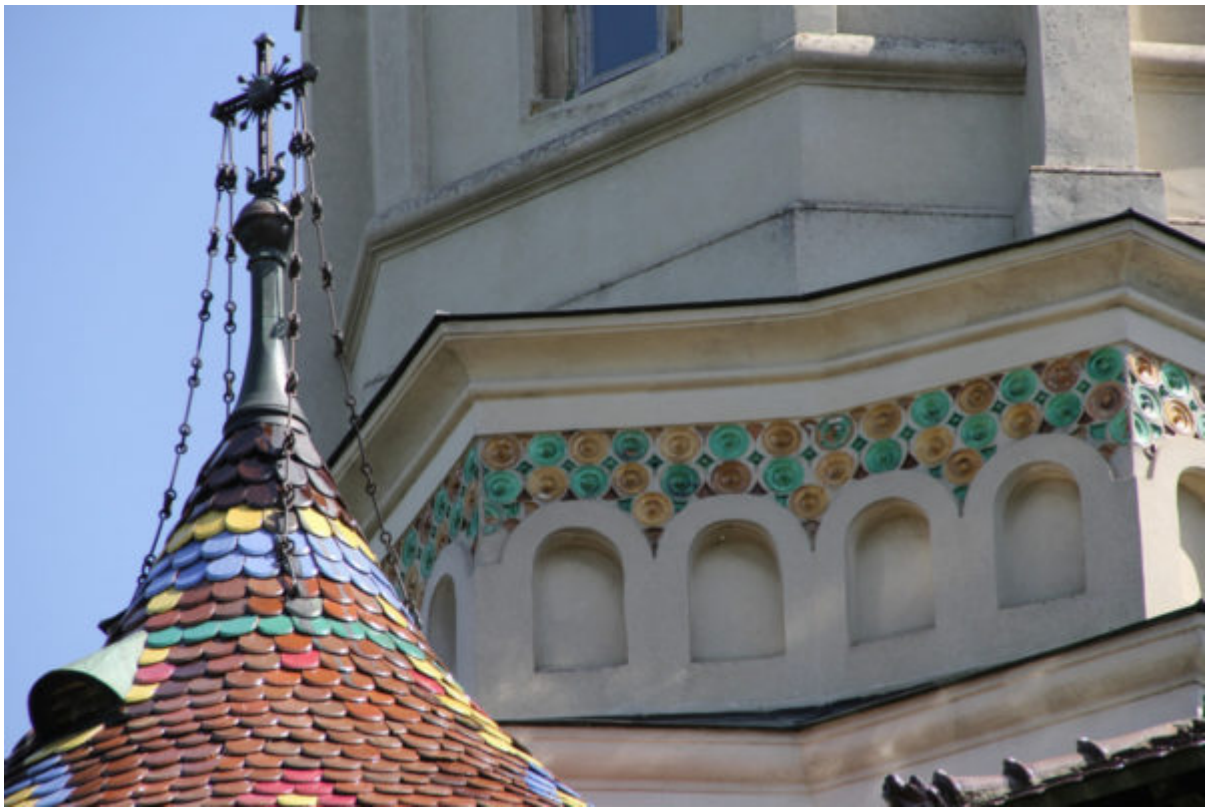

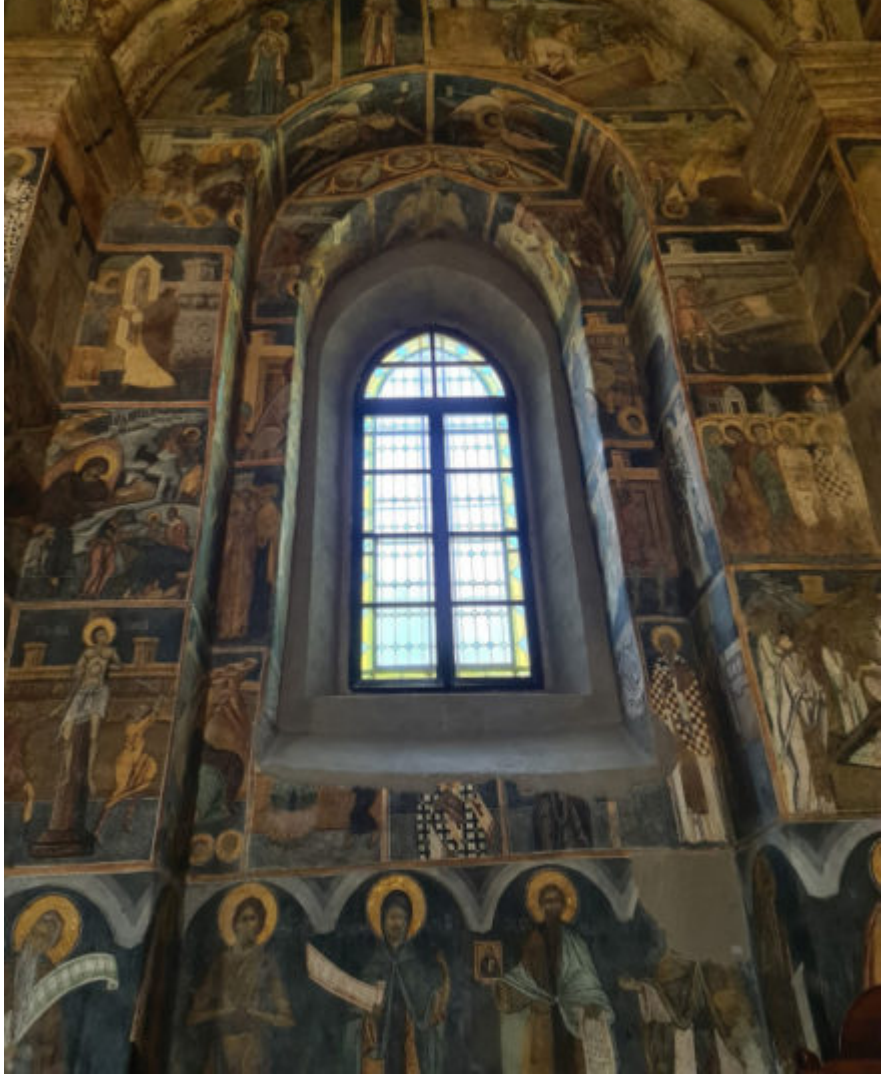

S. JOAN

ADUCEREA MOAȘTELOR SF. IOAN de la CETATEA ALBA la SUCEAVA și ÎNTÎMPINAREA la de CĂTRE
ALECSANDRU cel BUN DOMNUL MOLDOVEI ÎN ANUL 1402.

ziarullumina.ro